

Prick och Fläck på pricken

Lotta Geffenblads historier om kaninerna Prick och Fläck är vardagsdramatik för de yngsta, förmedlade med humor och språkliga associationer. Vänskap, lek och skapande karakteriserar de sex berättelserna, som utspelas i den magiska miljö som den animerade filmen kan vara.

Rekommenderad för FÖ/Åk 1

EN FILMHANDLEDNING AV
AGNETA DANIELSSON

Handling

Filmen består av sex fristående episoder om kaninerna Prick och Fläck.

1. Prick och Fläck tandtrollar. Ett njutningsfullt och utdraget godisätande ger önskade konsekvenser. Med svartprickiga tänder får kaninerna bege sig till tandläkaren. Nervös väntan på vad som komma skall förbyts i förundran över tandläkarens skicklighet. Av hålen finns

inga kvar och tänderna är, som genom trolleri, vita och fina igen.

2. Prick och Fläck är hemliga. Inredningsprogram på teve inspirerar kaninerna till renovering hemma. Det målas, sys och tapetseras. Fläck tapetserar i så rasande tempo att Prick hamnar bakom en våd. När han väl tar sig loss krävs starka medel för att få bort klister och färg. Men inte bara klister och färg försvinner på de två utan också prickarna och fläckarna. Vem som nu är vem kan ingen veta - det är verkligen hemligt för publiken.

3. Prick och Fläck trycker till. Ett berg av potatis används för att trycka en tidning. Till mat blir ynka två kvar. Under tiden som de kokar på spisen gör kaninerna potatistryck med prickar och fläckar på varandra. Nu ser de ut som vanligt igen, ordningen är återställd och är allt precis som det ska vara.

4. Prick och Fläck på pricknick. Soligt väder lockar till utflykt med matsäck. Studier av larver, myggor och fjärilar går över styr då småkrypen tar kommandot och invaderar både kakfat och kaniner. Lugnare då att utforska naturen i böcker i hemmets vrå. Djur på bild är betydligt mer lätthanterliga, prick stilla som de är.

5. Sjön suger. Sjörovarelek på flotte urartar till bråk, efter missförstånd om namn och sjömärken. Kaninernas bråk med fäktning slutar med Fläck i vattnet. Osämjan kommer av sig, för båda inser hur det skulle kunna sluta. Enigheten är stor om att sjön suger. Dessutom är de fulla av nya prickar och fläckar av alltför mycket sol. Bäst att åka hem igen.

6. Prick och Fläck ser stjärnor. Kaninerna är ute och tittar på natthimlen. Blir alldeles yra av glimmande stjärnor och krockar med varandra. Ser ännu mer stjärnor efter smällen, men också ett landande rymdskepp. En grön kanin stiger ur, lånar hammare av de förundrade kaninerna och bankar inne i farkosten. Flyger sedan iväg och allt är som vanligt igen. Drömde vi bara om en konstig prick, undrar Prick och Fläck? Ja, vad hände egentligen..?

Prickar och fläckar

Utseendemässigt är de väldigt lika; den något glosögda blicken, de markanta framtänderna, den lätt kobenta gången och de långa uppstående öronen. Så ser de ut, kaninerna Prick och Fläck. Man kan inte annat göra än att falla pladask. Enda skillnaden mellan de bedårande djuren är egentligen att Prick är prickig och Fläck är fläckig. För också lusten att leka, glädjen att skapa och det äventyrliga i att ge sig ut från hemmets lugna vrå delar de, bästa kompisar som de är.

Med nyfikenhet och vetgirighet tar de sig an världen och på barns vis använder de sig själva som referensram. "Precis som jag", konstaterar Prick nöjt när han studerar tidningsbildernas rasterprickar. "Precis som jag", säger Fläck lika belåtet när han ser månens fläckar. Och det finns många prickar och fläckar att relatera till, för den uppmärksamme inser att livet är fyllt av dem. Det var också de, vardagens prickar och fläckar, som gjorde att Lotta Geffenblad började ruva på idén till de två kaninerna. När hennes egna barn var små tyckte hon att det ofta blev fokus kring prickar och fläckar eftersom de emellanåt fanns där de inte skulle vara; prickar på tröjan, vatten-

koppsprickar, fläckar på tapeten. Samtidigt fanns det något inspirerande med alla möjligheter att språkligt laborera kring prickar och fläckar. Det var en utmaning som Lotta, barnboksförfattare som hon var, genast antog. 2005 kom de första böckerna, Prick och Fläck degar och Prick och Fläck på Pricknick.

- Alla bilderböckerna om Prick och Fläck kompletteras med en faktadel utifrån bokens tema. I Prick och Fläck trycker till handlar det, precis som i filmen, om hur man kan trycka med potatis. Det är enkelt att göra. Om ni ska trycka på papper behövs råa potatisar, vattenfärg, penslar och en liten kniv. Eftersom kniven helst ska vara vass är det bäst att en vuxen hjälper till att skära potatisen mitt itu. Måla tjockt med färg på potatisens snittyta och tryck potatisen mot pappret. Vill ni ha andra mönster kan man karva ut det på snittytan. Det ni behöver tänka på, speciellt om ni vill göra bokstäver, är att allt blir spegelvänt när det trycks.

- Det finns mer prickar och fläckar runt oss än vi kanske först tänker på. En prick är oftast rund, som en cirkel. Men det finns andra former också. Det kan till exempel vara rektanglar, trianglar och kvadrater. De kallas för geometriska former, precis som cirklar också gör. Dela in er i olika grupper och leta efter geometriska former. En grupp tittar efter cirklar, en annan efter trianglar och en tredje efter kvadrater. Markera dem med självhäftande lappar. Sätt en äggklocka på ringning så ni har en bestämd tid att leta, exempelvis fem minuter. Gå sedan runt tillsammans och titta på vad ni funnit. Vilken geometrisk form har ni mest av i er förskola? Vilken finns det minst av?

- Ibland får Prick och Fläck extra mycket prickar och fläckar som de egentligen inte alls vill ha. När de var på picknick blev de till exempel bitna av småkryp och därför alldeles prickiga. När de lekte sjörövare gjorde den starka solen att de fick både prickar och fläckar av det starka ljuset. Har ni fått prickar eller fläckar på kroppen någon

gång som ni inte ville ha? Vad var det som hände då? Hur kändes prickarna? Försvann de och i så fall hur?

Bästa vänner

En skillnad mellan Prick och Fläck (förutom prickarna och fläckarna) är att Prick alltid har röda skor och ljusblå underbyxor och att Fläck har blå skor och rosa underbyxor. I motsats till hur det ofta är bland människobarn finns ingen könsmässig koppling mellan färgen på deras kläder och genus. Om Prick och Fläck är pojkar eller flickor ges ingen antydning i berättelserna och utifrån deras förhållningssätt till sig själva och varandra känns hen, han eller hon oväsentligt.

Det viktiga för dem är att de har roligt tillsammans. Deras vänskap präglas av lek och skapande och det är så deras lärande sker. Det härliga med lek är att man kan bli någon annan. Det innebär samtidigt att man måste acceptera varandras olikheter och sätt att fantisera, för annars kan inte leken utvecklas. Ett kriterium för lek anses också vara att över- och underläge kan variera. Det förutsätter en ömsesidighet, att man kan lyssna till andras idéer och associationer.

- Prick och Fläck har roligt tillsammans. Varför tror ni att de trivs så bra ihop? Vad tror ni de tycker är roligast med att vara kompisar med varandra? Hur tycker ni att man ska vara mot varandra för att vara en bra kompis? Kan ni försöka komma överens om tre saker som är viktiga om man ska vara lika bra vänner som Prick och Fläck?

- Att vara vänner handlar inte bara om att ha roligt ihop. Ibland kan det vara skönt att ha en kompis när man är rädd eller ledsen också. När Prick och Fläck skulle gå till tandläkaren tyckte de att det var skönt att vara tillsammans. Kommer ni ihåg hur de såg ut när de väntade på att få komma in och laga sina tänder? Vi har ju inga långa öron som visar om vi till exempel är rädda, men ofta kan vi ändå förstå om någon är glad, ledsen, arg eller rädd. Hur ser ni ut om ni är arga? Eller om ni är rädda? Eller

om ni väldigt glada? Kan man se det bara i ansiktet, eller kan man se på kroppen hur någon mår?

- Även om Prick och Fläck är bästa vänner blir de ovänner ibland. När de lekte sjörövare till exempel trodde Prick att Fläck kallade honom för ruskprick, trots att Fläck pratade om ett sjömärke som heter så. Kommer ni ihåg vad som hände när de blev osams? Hur hade de kunnat göra för att det inte skulle bli bråk? Tycker ni att man alltid måste komma överens när man är vänner? Hur ska man göra om man börjar bråka, och man vill bli vänner igen? Har ni några tips?

Den sagolika verkligheten

När böckerna om Prick och Fläck kom hade Lotta Geffenblad redan lång erfarenhet som animatör. Tillsammans med maken Uzi driver hon sedan 1985 Zigzag Animation, och "Astons stenar" och "Bland tistlar" är andra filmer som fått liv på deras animationsbord. Att också kaninerna så småningom skulle göra entré på filmduken var därför logiskt, och efterlängtat. För figurerna uppskattas av barnboksläsarna och Prick och Fläck fanns med som exempel på varför Svenska Biblioteksförningen tilldelade Lotta Elsa Beskow-plaketten 2009. Ingredienser som underfundig humor, fantasi och lustfyllt bildspråk lyfts fram av juryn och de konstaterar att "sagotonen finns där i bakgrunden, med det kusliga kontra det invanda, men det är tryggheten som överväger."

I både bok och film använder hon sagans traditionella form. Det handlar om att ge sig ut i världen, uppleva äventyr och sedan komma tillbaka hem med nya erfarenheter, ökad självinsikt och ökat självförtroende. Men också den i barnlitteraturen så vanliga episodiska handlingen används, där olika händelser hålls ihop av samma personer, miljöer eller motiv. Det känns tryggt för den unga publiken.

Även om filmerna bygger på egna böcker så krävs ändå olika angreppssätt och Lotta Geffenblad säger att hennes olika uttryckssätt berikar varandra. När hon skriver barn-

böcker försöker hon tänka som filmare. Sidvändningen till exempel ska kunna fungera som en "cliffhanger" i en film. Det ska alltså hända något spännande i bilden som gör att vi hänger kvar, ivriga att få veta hur det ska gå. Den stora skillnaden mellan att skriva en bok och att göra en film är annars tiden. I böckerna jobbar hon med 24 bilder totalt, i filmen 24 bilder per sekund. Animerad film är en tidskrävande process, trots att tre-fyra animatörer konstant är inblandade i produktionen av Prick och Fläck-filmerna.

- När en berättelse på film är påhittad säger man att det är fiktion. Påhittade berättelser i barnböcker kallar man sagor. De brukar ofta börja med "det var en gång...". Filmerna och böckerna om Prick och Fläck börjar med "här är Prick och Fläck. Prick är prickig. Fläck är fläckig, precis som det ska vara." Är filmerna om Prick och Fläck fiktion? Hur kan man veta det i så fall? Tycker ni att det är lätt att förstå om en film är påhittad? Har ni några tips till den som är osäker på om det är fiktion eller inte? Vad tycker ni själva bäst om – påhittad eller på riktigt?

- Prick och Fläck i filmerna är gjutna i skumlatex och inuti de små kropparna finns stålskelett med leder. Det gör att man kan böja kroppen och att delarna stannar där de ska. Det är viktigt när man animerar. Då tar man enskilda stillbilder av objekten, ändrar någon detalj, filmar, ändrar igen och så vidare. Det tar sin tid, så animatörer måste ha stort tålamod. När man så småningom spelar upp den färdiga filmen ser det ut som om föremålen verkligen rör sig. Men det finns också andra sätt att göra bildberättelser på som går lite snabbare. Kanske ni vill göra en egen berättelse om Prick och Fläck? PowerPoint är ett program i datorn som ni kan använda, om någon vuxen hjälper er (den som är osäker kan få hjälp på www.pim/skolverket.se) Bestäm om ni vill hitta på ett eget äventyr för kaninerna eller om ni vill berätta om

någon av de filmer ni redan sett. Rita bilder till historien som skannas in och läggs in i PowerPoint. Be en vuxen spela in er berättelse i datorn i samma program och göra en tidsinställning så att bilderna växlar automatiskt. Sedan är det bara att luta sig tillbaka och njuta av er egen kaninfilm!

Produktionsuppgifter

Sverige 2011

Produktion: Zig Zag Animation

Manus & regi: Lotta Geffenblad & Uzi Geffenblad

Berättarröst

Stina Ekblad

Tekniska uppgifter

Längd: 43 minuter

Format: adsfasdf

Ljud: asdfasf

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 4 november 2011

Distribution

Folkets Bio/Scanbox Filmlager, Hjalmar Gullbergsgatan 1, 211 49 Malmö.
Tel 040-12 08 82. **Info:** Folkets Bio, Box 17099, 104 62 Stockholm Tel 08-545 275 20, fax 08-545 275 27 epost info@folketsbio.se.
www.folketsbio.se

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution efter den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära mer om hur ni hittar och bokar film.

Redaktion

Andreas Hoffsten, Fim& samhälle, Svenska Filminstitutet, augusti 2012